

zich grotendeels buiten Van Holk om. Ook binnen zijn eigen 'kerk', de Remonstrantse Broederschap verdween hij naar de achtergrond. Persoonlijke levensomstandigheden, – onder meer een echtscheidingsprocedure –, waren hieraan mede debet. Maar wellicht speelde ook een rol, dat hij met zijn onafhankelijke, kritische en zelfs sceptische geest temidden van zijn geloofsgenoten altijd al een ietwat ongemakkelijke positie had ingenomen. Hij trad echter weer op de voorgrond, toen hem op 1 oktober 1962 – nog geen 14 dagen voor de opening van de kerkvergadering – door het bestuur van het IVVC werd gevraagd het Verbond op het Tweede Vaticaans Concilie te vertegenwoordigen.

Aan het verzoek aan Van Holk om namens het IVVC het concilie bij te wonen was uiteraard het een en ander voorafgegaan. Tussen de vrijzinnigheid zoals die bijvoorbeeld gestalte kreeg in de Remonstrantse Broederschap en de Rooms-katholieke kerk bestond namelijk een enorme kloof. Die behoefde weliswaar niet gedicht te worden alvorens tot het zenden van waarnemers kon worden overgegaan, maar er moest wel een psychologische barrière worden genomen. Het bestuur van het IVVC nam hierbij het voortouw. 'Naar mijn stellige overtuiging' – zo poneerde dr. H. Faber, die tot de zomer van 1962 het presidentschap van het IVVC bekleedde – 'wordt het Vrijzinnig-Protestantisme er niet sterker op of zal het zijn invloed niet beter ten goede kunnen aanwenden, wanneer het nu in het isolement, dat ons vroeger opgedrongen werd, blijft volharden. Er is in de kerken een ontwikkeling aan de gang, die mede onder de indruk van onze reeds jaren geuite kritiek tot een diepe vernieuwing zou kunnen leiden. Wanneer de toekomst van het christendom ons werkelijk ter harte gaat, moeten wij daar interesse voor hebben, vooral nu blijkt, dat men hoopt op sommige punten van ons een positieve bijdrage te ontvangen'.<sup>16</sup>

Het bestuur had dan ook al in april 1959, – de aankondiging van het concilie was toen nog geen drie maanden oud –, inlichtingen over de kerkvergadering ingewonnen bij de aartsbisschop van Utrecht, mgr. B.J. Alfrink. Toch duurde het nog tot het voorjaar van 1962, alvorens de mogelijkheid van een waarnemerschap serieus onder ogen werd gezien. Na een briefwisseling met mgr. Willebrands ontving het bestuur op 11 september 1962 bericht, dat waarnemers namens het IVVC welkom waren. Op 26 september volgde een officiële uitnodiging, ondertekend door kardinaal Bea. Daarop nam het bestuur van het

16. H.F.(aber), 'Vrijzinnigen op het Concilie II', in: *Weekblad van de Nederlandse Protestantenvond* 21 (1962) nr. 46. Tijdens de vierde zittingsperiode was Faber zelf ook als waarnemer op Vaticanum II; vgl. H. Faber, *Nieuwe perspectieven in Rome en New Delhi; observaties van een waarnemer*, Amsterdam-Hilversum 1966.